

*Ярослава БОНДАРЧУК,
студентка 5 курсу ІФЖ*

*О. В. РУДЮК,
доцент*

РИСИ ПОСТМОДЕРНІЗМУ В РОМАНАХ ДЕНА БРАУНА

Твори Дена Брауна викликають ажіотаж та провокацію. Міжтекстова природа прийомів та цитатність творів Дена Брауна вказує на інтертекстуальність як визначну рису його творів.

На початку ХХ століття класичний тип мислення епохи модернізму змінюється на некласичний – постмодерний. «Постмодерн» — це визначення епохи, яка наступила слідом за модерном, яка є його запереченням і подоланням. Постмодернізм – один з основних напрямків сучасної філософії, літератури, мистецтва й науки. Серед перших виразно постмодерністських творів – романи У. Еко «Імя троянди» (1980), який став міжнародним бестселером, П. Зюскінда «Запахи» (1985), Д. Апдайка «Версія Роджерса» (1985).

Постмодернізм як світогляд намагається пережити, подолати традиційність способу нашого життя не через заперечення і відмову від нього, а, навпаки, об'єднуючи, всотуючи в себе всі його непримиримості і протилежності. В постмодернізмі немає конфронтацій між напрямками. Саме в постмодернізмі всі, навіть ворожі, напрямки органічно доповнюють новий світогляд. Проте одностайності з цього приводу серед філософів не спостерігається [4]. Характеризуючи постмодерн, сучасні суспільствознавці позначають його і як новий історичний етап розвитку соціуму, і як час інтенсивного прояву суспільних і природних проблем нової якості. Проявляючись чимдалі, тим більш виразно в різних сферах буття соціуму, цей феномен в останні десятиліття спричинив широкі дискусії, породив нові концепції і теорії.

Творчі доробки американського письменника й журналіста Дена Брауна є яскравим прикладом новаторської й комерційно успішної літератури нової доби. Його щира зацікавленість філософією, історією, релігією, криптографією та таємними товариствами втілилася в таких широковідомих романах, як «Янголи та демони» (2000), «Код да Вінчі» (2003), «Втрачений символ» (2009) та «Інферно» (2013).

Розгляд творів Д. Брауна неможливий без урахування надбань постмодерної доби, оскільки еkleктика, інтертекстуальність, гібридизація жанрів, звернення до архетипів та міфів, іронія та гра стали не тільки характерними ознаками цієї течії, а й справили значний вплив на всі рівні культури.

Постмодерністи першими поставили питання про існування межі між високим та масовим мистецтвом, а пізніше використання техніки пастишу та гри сприяло її розмиванню. «Пластичність» (за

М. Бахтіним) роману надає сучасній прозі імпульс пошуку та переосмислення багатьох давно сформованих жанрів. Так, детектив з його ігровою стихією та тяжінням до розгадування загадок і таємниць стає надзвичайно близьким за духом нашому часу й трансформується. Він «втрачає одномірність масової літератури й стає багаторівневим», що проковує нові модифікації: іронічний, фантастичний детектив тощо.

Сучасні автори намагаються не тільки захопити увагу читача, а й залучити його до пошуку «істини» (розгадки таємниці) у штучно сконструйованому світі, який виглядає цілком реально, й головне повірити в події, що описуються. Це твердження повною мірою може бути віднесене до Дена Брауна, який протягом останніх років створив цикл романів про гарвардського професора з символіки Роберта Легдона. Ден Браун «влився» у постмодерністичний простір повністю. У його творах яскраво виражена манера цієї доби.

Основними рисами, характерними для поетики постмодернізму, дослідники називають, по-перше, інтертекстуальність – це не проста сукупність цитат, кожна з яких має свій стійкий зміст. В інтертекстуальності відкидається стійкий зміст будь-якої культурної асоціації – цитати. Інтертекст – особливий простір сходжень нескінченної кількості цитатних уламків різних культурних епох. У такій якості інтертекстуальність не може бути рисою світосприйняття художника і ніяк не характеризує його власний світ. Інтертекстуальність – це звернення до всієї історії людської культури, її переосмислення.

Р. Барт у своїй книзі «Смерть автора» відзначає ще одну рису, характерну для поетики творів постмодернізму: «Текст витканий із цитат, які відсилають до тисяч культурних джерел. Письменник може лише вічно наслідувати тому, що написано колись і само писалося не вперше, в його владі тільки змішувати різні види письма, зіштовхувати їх один з одним, не спираючись цілком ні на один з них, якби він хотів вирізати себе, йому все одно слід було б знати, що внутрішня «сутність», яку він має намір «передати», є не що інше, як вже готовий словник, де слова пояснюються лише за допомогою інших слів, і так до нескінченності [2, с.342].

Дуже яскраво простежується ця постмодерністська риса у романі «Інферно». Ден Браун за основу бере «Божественну комедію» Данте Аліґ'єрі. Він майстерно описує кола Аду: що відбувається в Чистилищі, і що буде в Раю. Також автор пов'язав це з всесвітньо відомою проблемою, додав таємниць, загадок, містики.

Часто сюжети творів постмодерністів – це легко замасковані алюзії на відомі мотиви літератури попередніх епох. І у такому випадку не постає питання плагіату, чи то випадкових збігів. Навіть більше запозичення, перегуки спостерігаються не лише на сюжетно-композиційному, а й на образному, мовному рівнях. Наприклад, у романі «Код да Вінчі» за основу сюжету взято легенду про Святий Грааль, таємну організацію «Пріорат Сіону», католицьку організацію Опус Деї тощо. Потяг до архаїки, міфу – це невід'ємна частина у творчості Дена Брауна. Наступним головним принципом постмодернізму є прагнення поєднати, взаємодоповнити істини (часом полярно протилежні) багатьох людей, націй, культур, релігій, філософій.

У творах Дена Брауна переплітаються культури, епохи, релігійні та філософські погляди. Герої ніби перебувають у лабіринті, шукають ключі, розгадки на поставлені запитання. Іншими характеристиками постмодернізму є невизначеність, театральність, гібридизація жанрів, співтворчість читача, насиченість культурними реаліями.

У своїх романах Ден Браун використовує цікавість читача до минулого в пошуках відповіді на актуальні питання сьогодення, адже, за твердженням К. Кокшенової, у творах американського письменника «минуле активно працює на сучасність».

Д. Браун пропонує читачеві інше бачення історії, яке маскує під реальність – своєрідна постмодерністська гра. У передмові, окрім звичного присвячення він звертається з подякою до фахівців різноманітних галузей, відомих наукових організацій, створює видимість достовірності своєї розповіді, а в кінці підкреслює, що «у книзі подані точні описи творів мистецтва, архітектури, документів та таємних ритуалів» [3, с. 147].

Автор наочно демонструє розвиток сучасної літератури в напрямку розширення меж жанру й стилю, що відкриває широкі обрії для подальшого дослідження, адже без урахування тенденцій масової літератури неможливо отримати адекватне уявлення про сучасний стан літератури [4, с. 5].

Я. Бондарчук. Черты постмодернизма в романах Дэна Брауна.

Произведения Дэна Брауна вызывают ажиотаж и провокацию. Межтекстовая природа приемов и цитатность произведений Дэна Брауна указывают на интертекстуальность как главную черту его произведений.

Y. Bondarchuk. Lines of postmodernizm in the novels of Dan Braun.

Works of Dan Braun cause agiotage and provocation. Intertext nature of receptions and citatnost of works by Dan Braun specify on intertekstualnost as a main line of his works.

Список використаної літератури:

1. Амирян Т. Конспирологический детектив как жанр постмодернистской литературы: Д. Браун, А. Ревазов, Ю. Кристева : автореф. канд. филол. наук : 10.01.03 / НАН России. – М., 2012. – 25 с.
2. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. – М., 1994. – 546 с.
3. Браун Д. Код да Вінчі / [пер. з англ. А. Кам'янець]. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. – 478 с.
4. Гирич М. Основні риси постмодерної культури: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2009/Philosophia/40495.doc.htm